

Kunsten at få børn og unge i bevægelse

Om udfordringerne i at facilitere børn og unges fysiske aktivitet og trivsel set gennem den pågående evaluering af 'Modelprojekt børn og unge i Bevægelse på Fyn'.

Jan Toftegaard Nielsen

IOB, Syddansk Universitet

Publicerad på Internet, www.idrottsforum.org (ISSN 1652-7224) 2005-10-05

Copyright © Jan Toftegaard Nielsen 2005. All rights reserved. Except for the quotation of short passages for the purposes of criticism and review, no part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise, without the prior permission of the author.

Indledning

På Indenrigs- og Sundhedsministeriets hjemmeside hedder det: "Overvægt og fedme blandt børn udgør en tikkende bombe under fremtidens sundhedsvæsen." (www.im.dk) og påstandene om at børn og unge bevæger sig for lidt og er i for dårlig fysisk form deles af mange eksperter og fremgår hyppigt af mediernes overskrifter. I dagens radioavis d. 15. marts 2005 hører man én gang i timen, at 2/3 af Europas befolkning er overvægtige og dagens radioavis er langt fra enestående. I går handlede det om, at børn drikker for meget kakao-mælk i skolen og i det hele taget er der meget der tyder på, at især børn og unges problematiske sundhedstilstand i stigende grad bliver sat på dagsordenen og har medført, at der i de fleste amter i Danmark findes et eller flere amtslige, kommunale eller foreningsbaserede idrætsprojekter med sigte på at fremme børn og unges fysiske aktivitet. I Fyns Amt er projekt 'Børn, Mad & Bevægelse' netop blevet afløst af 'Modelprojekt Børn Unge i Bevægelse på Fyn' (BUB).

Indledningsvis vil jeg redegøre for nogle af de overvejelser og bekymringer, der præger debatten og de aktuelle tendenser med øget projektkultur og evaluering. Artiklen præ-senterer derpå de vigtigste resultater af en spørgeskemaundersøgelse blandt projektets 2.209 børn. Afslutningsvis vil jeg diskutere hvordan undersøgelsens resultater kan forstås i forhold til de aktuelle sundhedspædagogiske problemstillinger, der findes i forhold til at fremme børn og unges idrætsdeltagelse og trivsel.

Baggrund

I forhold til den gruppe af inaktive som konstant nævnes i medierne, så er en række værdier tilsyneladende i fare og vor tids bekymringsdiskurs er i virkeligheden ikke så forskellig fra tidligere tiders bekymring for børn og unges kropslige eller åndelige fortabelse. Angsten for at ungdommen skulle fortabes på gadehjørnerne førte i starten af 1900-tallet til oprettelsen af legepladsudvalget i København og etableringen af mange nye legepladser. Gadehjørnet blev anskuet som et potentielt syndigt sted med risiko for at komme i dårligt selskab, socialt uføre og en potentiel kriminel løbebane lå lige for (Mortensen, 2004). Selvom frygten for gadehjørnet som sådan stadig består, så har frygten for fortabelse i højere grad flyttet sig fra det fysiske gadehjørne til det mentale gadehjørne, hvor frygten består i at vores børn og unge bliver fede og usunde mens de kropsligt inaktive fortærer junkfood foran computerskærmene. Igennem de seneste 100 år har der været adskillige bølger med bekymringer for såvel det åndelige som det kropslige forfald. I disse år manifesterer truslerne mod 'det gode liv' sig gennem sundhedseksperternes advarsler om det kropslige forfald; nemlig at den stigende inaktivitet medfører en udbredt forringelse af børn og unges fysiske kapacitet og heraf følgende øgede risiko for overvægt, diabetes II samt forskellige hjerte-karsygdomme. Idrætsforskere, ernæringseksperter og samfundsøkonomer er enige om, at den nuværende udvikling skal bremses før vi får amerikanske tilstande og oplever en reel fedmeepidemi. Samtidigt, og måske noget modsætningsfyldt, viser flere undersøgelser at børn og unge har det bedre nu end nogensinde før på næsten alle områder. Professor ved Danmarks lærerhøjskole Per Schultz Jørgensen fremhæver, at når børn i dag generelt klarer sig så godt, så skyldes det deres evner til i højere grad at mestre de udfordringer de står overfor. Undersøgelsen "Barn og ung i Danmark" viser ifølge Jørgensen, at børn i dag i højere grad lærer at vælge hvilke sociale sammenhænge de skal deltage i og at færre børn bliver mobbet og udstødt (Jørgensen, Holstein & Due, 2004). Som opfølgning på undersøgelsens konklusioner kan man så overveje om det er de idrætslige fællesskaber der bliver valgt fra eller til, i en tid hvor bevægelse og et aktivt liv tilsyneladende er noget der kræver særlige projekter?

Problemstillingen om manglende fysiske aktivitet er ikke blot et spørgsmål om at være aktiv eller inaktiv – fed eller tynd. Det er et nuanceret spørgsmål, der vedrører barnets hele liv, hvorfor det synes mere relevant at tale om ungdomskulturer under forandring. Såvel barndom som ungdom associeres med en række begreber som uskyld og sårbarhed. Men barnet skal både beskyttes og opdrages i sin udvikling til en demokratisk samfundsborger og i dette projekt er der ikke noget der tyder på, at vi, i vore dage, er mere bekymrede for vores børns udvikling i skolen eller på fritidsområdet. Bekymringen bygger i høj grad på at den kolde elektroniske underholdningsteknologi skal fortrænge den ægte kammeratlige leg eller sociale deltagelse i foreningslivet og dermed de sfærer, hvor kroppen spiller en aktiv rolle. I takt med den øgede globalisering og accelererede mediestrøm foregår kulturforandringerne i dag med en sådan hastighed, at de bliver synlige (Olesen, 2000, www.medieradet.dk).

En række kropskulturelle forhold i vores samfund bidrager i disse år til at redefinere begreberne barndom og ungdom (De Coninck-Smith, 2000). Overgangen er blevet mere flydende hvor børn i 10-11 års alderen i stigende grad opfører og klæder sig som små voksne.

På sin vis bidrager denne tendens med at signalere voksenhed, at børn og unge hurtigere end tidligere indarbejder en overvågning og kontrol af bevægelses- og fødeprogrammerne. Som en pige på 6 år der går i børnehaveklasse udtrykker det: ”man skal dyrke idræt for ikke at blive fed og usund”. Men med den udtalelse kan man spørge hvor bevægelsesglæden bliver af, og det rimelige i at børn og unge på et meget tidligt tidspunkt gøres ansvarlige for ikke at blive fede og usunde? Er det ikke nærliggende at forestille sig, at denne opmærksomhed, hvis den bliver overdrevet, kan medføre en spiseforstyrrelse eller et relativt funktionelt og ensporet syn på fysisk aktivitet og idræt? I denne sammenhæng vil det naturligvis være interessant at opnå mere viden om børns og unges nuværende aktivitetsniveau med hensyn til indhold, omfang, organisering og betydning.

Problematiseringer

I de seneste to regeringsgrundlag er idrætten eksplicit blevet nævnt, og her står der skrevet at man vil styrke den organiserede foreningsbaserede idræt og henholdsvis øge folkesundheden gennem øget fokus på den sundhedsmæssige dimension af idrætten (Kulturministeriet, 2001) og skabe mulighed for børn og unge til at dyrke idræt i deres nærmiljø og på de tidspunkter af dagen, hvor det passer dem (Kulturministeriet, 2004). I regeringsgrundlaget fra 2004 står der endvidere, at den organiserede idræt i partnerskab med f.eks. skole- og institutionsverdenen skal udvikle nye idrætstilbud til børn og unge, som ligger i direkte forlængelse af skoledagen. Det seneste regeringsgrundlag fra 2004 er interessant fordi det rummer flere forskelligrettede dimensioner. For det første findes der det folkesundhedsmæssige aftryk, som på en rationel og funktionel måde udtrykker ’folkesundhed’ gennem målbare kriterier som tabt produktivitet, udgifter til sundhedsvæsenet, fraværet af sygdomme, konditionstal, BMI eller øvrige dimensioner af fysisk kapacitet. De der typisk bidrager til at sætte dette aftryk er samfundsøkonomer, ernæringseksperter, læger og idrætsfysiologer. For det andet findes der den organisatoriske dimension som indebærer, at partnerskaber mellem den organiserede idræt skole- og institutionsverdenen skal udvikle nye idrætstilbud, hvor der i høj grad er tale om en videreførelse af tankerne fra det tidligere regeringsgrundlag fra 2001 om, at det er det organiserede foreningsliv, der skal styrkes. Inden for denne dimension findes endvidere tanker om, at partnerskabet skal fostre nye idrætstilbud som skal skaffe børn og unge mulighed for at dyrke idræt i deres nærmiljø og på de tidspunkter af dagen, hvor det passer dem. På nuværende tidspunkt har Kulturministeriet allerede uddelt de første 16 mio. kr. til 11 fyrtårsprojekter, hvoraf Modelprojekt Børn og Unge i Bevægelse på Fyn er ét af dem. For det første er det værd at problematisere, hvorvidt der egentlig mangler idrætstilbud til børn og unge og dernæst hvordan børnenes reaktioner og meninger står i relation til politikernes idrætspolitiske visioner om mere idræt i samfundet og hvordan er betingelserne for at forældre, foreningsfolk, pædagoger, lærere og institutionsansatte skal få succes med lokale og regionale projekter?

Overordnet set vil jeg tillade mig at stille spørgsmålstejn ved om den moderne projektkultur og de relativt kortvarige indsatser grundlæggende er i stand til at ændre kursen på børns og unges tilsyneladende faldende kondition og generelle sundhedstilstand og de mulige konsekvenser heraf.

I relation til de sundhedspolitiske problemstillinger som diskuteres i denne artikel har jeg valgt at fokusere på følgende områder:

- identifikation og håndtering af målgruppen
- form, rammer og indhold
- succeskriterier
- forankring og mulige langtidseffekter

I forhold til identifikation og håndtering af målgruppen, så véd vi ikke præcist hvor stor gruppen af de inaktive børn og unge er (Holstein m.fl.). Der aldrig har været større foreningsbaseret idrætsdeltagelse end der er i dag, men samtidigt er børns hverdagsaktivitet blevet mindre, hvilket har ført til et målbart fald i børn og unges konditionstal. Gruppen af børn der dyrker flere aktiviteter stiger jævnt samtidigt med, at en mindre gruppe af helt inaktive børn og unge formentlig bliver endnu mindre aktive.

Når man via bevægelsesprojekter i skole eller skolefritidsordningen (SFO) forsøger at målrette indsatsen mod en særlig gruppe af børn i skole- og SFO-regi kan man støde på det problem, at institutionerne finder det vanskeligt at afse ressourcer til aktiviteter, som ikke vil komme alle til gode. For ikke at ekskludere hele institutioner eller skoler kan resultatet blive, at man som kompromis øger idrætsudbuddet for alle. Det er oplagt, at de i forvejen idrætsaktive vil være modtagelige, men hvordan stiller det sig med de inaktive – bider de også på krogen? Projekternes form og indhold er interessant i relation til vurderingen af den intervention der kommer til at foregå. Den organisatoriske ramme af skole, SFO eller forening bidrager i nogen grad til at definere udbuddets karakter i forhold til om der bliver tale om obligatorisk eller frivillig deltagelse for børnene. I tillæg spiller organiseringen af interventionen mht. intensitet og varighed og antal gange pr. uge ind i forhold til den eksisterende idrætsundervisning, og de muligheder børnene i øvrigt har for frit at deltage i bevægelsesaktiviteter. Man kan eksempelvis forestille sig, at et obligatorisk idrætstilbud som ”Høvdingebold” i SFO-regi vil sænke visse børns aktivitetsniveau, mens det vil hæve andres.

Projektets succeskriterier og videre forankring er interessant i forhold til hvordan man skal evaluere og måle udviklingen. Hvilke parametre skal kunne dokumentere at projektet har ført til en målbar udvikling, der ikke ville kunne være foregået uden projektet, og hvad taler for at initiativerne ikke blot ebber ud efter projektperioden og den afsluttende evaluering? I det følgende stilles skarpt på BUB-projektets idegrundlag, resultater og nuværende status.

BUB-projektets formål og idégrundlag

Med støtte fra Kulturministeriet, DGI og Fyns Amt blev ”Modelprojekt børn og unge i bevægelse på Fyn” i 2003 igangsat med følgende projektformål:

- a) ”at øge sundhed og trivsel blandt børn og unge samt forebygge sygdom”,
- b) ”at gøre bevægelse og fysisk aktivitet til en del af hverdagen især for de børn der ikke er fysisk aktive i forvejen”,

- c) ”at børn lever op til Sundhedsstyrelsens anbefalinger om at være fysisk aktive mindst 1 time om dagen”¹, og
- d) ”at børn og forældre får en mere fysisk aktiv hverdag med leg, bevægelse og idræt”.

Hovedformålet med modelprojekt Børn Unge Bevægelse er dermed at skabe øget idrætsdeltagelse og trivsel blandt børn og unge på Fyn og forankre initiativerne i samarbejdsrelationer og/eller institutioner, der kan videreføre initiativet når projektet udløber i maj 2007. Det sekundære formål med projektet er at afprøve ideen, om hvorvidt et partnerskab mellem den frivillige og den offentlige sektor kan fungere og bidrage til at løse problemet. Som et tredje mål har projektet til formål at forbedre de fysiske rammer for børns idræts- og legeaktiviteter.

Projektets overordnede idé er, at man på lokalt niveau etablerer et samarbejde mellem skolefritidsordningerne og det frivillige foreningsliv, med henblik på at få frivillige ulønnede trænere til at igangsætte forskellige former for fysisk aktivitet, mens børnene (de 6-10 årige) befinder sig i skolefritidsordningen. I projektet er der budgetteret med at foreninger der lægger instruktører til kan få 70 kr. i timen for det gennemførte arbejde. Samlet forventes foreningsgodtgørelsen at løbe op i 1.250.000 kr. af den samlede projektpulje på 8.2 millioner.

Evalueringdesign og undersøgelsesmetoder

For at kunne evaluere om projektet kan indfri de forventninger, der er til øget fysisk aktivitet og trivsel, miljøudvikling samt forbedret samarbejde i partnerskaber, er der udviklet et evalueringdesign, som består af en række delundersøgelser blandt såvel børn og voksne i projektet:

1. Spørgeskemaundersøgelse blandt 2.209 børn i de deltagende lokalområder
2. Spørgeskemaundersøgelse blandt projektets 200+ voksne deltagere² vedr. holdninger, handlinger og erfaringer.
3. Accellerometermålinger af 200 børn – børnenes tyngdepunktsforflytninger registreres i vågentimerne 2 ugedage og 2 weekenddage.
4. Dagbogsprojekt med 200 børn om deres leg, aktiviteter, transport mm. – forløb 1 uge.
5. Observation og kortlægning af børns leg og bevægelse inde og ude hos 5 særligt udvalgte SFO-institutioner (observation 2 gange, herunder også registrering af legerum).

-
- 1 Sundhedsstyrelsens anbefaling for fysisk aktivitet for børn og unge lyder således: *Primær anbefaling:* Alle børn og unge bør være fysisk aktive af mindst moderat intensitet i en time om dagen. Børn og unge, som i øjeblikket er fysisk inaktive, bør starte aktivitet af mindst moderat intensitet i en halv time dagligt. *Sekundær anbefaling:* Mindst 2 gange om ugen bør aktiviteterne fremme og vedligeholde muskelstyrke, bevægelighed og knoglesundhed. Den sekundære anbefaling er dog ikke helt konkret. Dels kan det være svært at fastsætte hvad ”mindst to gange om ugen” eksakt dækker over. Dels følges selve anbefalingen op af uddybende kommentarer, der sår tvivl om, hvorvidt det er vægtbærende eller hjertekredsløbsfremmende aktiviteter, der tænkes på i forbindelse med den sekundære anbefaling.
- 2 Projektets voksne består af en bred skare af ansatte og frivillige hvoraf kun nogle direkte arbejder med børnene. Gruppen består blandt andet af kommunale medarbejdere i kultur- og fritidsforvaltningerne, lokale projektkoordinatorer, tovholdere, pædagoger og medhjælpere på de deltagende SFO’ere samt bestyrelsesmedlemmer, trænere og medhjælpere fra det frivillige foreningsliv.

6. Udfyldelse af særligt spørgeskema vedr. trivsel blandt 200 børn.
7. Registreringer af faciliteter, hvor en nøgleperson (voksen) i hvert område beskriver faciliteter, grønne områder mm.

Som følge af den relative beskedne aktivitetsintervention, som typisk består af 1 motionsgang pr. uge, har man i tilrettelæggelsen af evalueringsdesignet valgt at se bort fra brugen af fysiske tests. I projektet fokuseres i højere grad på indkredse børnenes fysiske aktivitetsniveau gennem en større spørgeskemaundersøgelse (1) og derpå en supplerende delundersøgelser i udvalgte lokalområder (3, 4, 5 & 6). I nærværende resultatpræsentation og analyse er den fysiske aktivitet og trivselsbegrebet belyst via spørgsmål, der undersøger børnenes holdninger og erfaringer med aktiviteter og læring i skole, idræt og fritid. Disse er indeholdt i undersøgelserne 1,2 & 6.

Operationaliseringen af begreber som 'fysisk aktivitet' og 'trivsel' rummer en række metodiske problemstillinger. Begreberne er ikke umiddelbart målelige og den nødvendige begrebsoperationalisering kan være yderligere vanskeliggjort ved at målgruppen består af 6-10 årige børn ikke nødvendigvis har hørt begreberne før. Generelt tænker børn ikke på 'trivsel' og 'fysisk aktivitet'. De trives bare – eller trives ikke – men typisk uden en bevidsthed om hvorfor og hvordan. Det samme gør sig gældende med leg og bevægelse, hvor aktivitetsniveau og motivation sjældent befinder sig på et bevidst eller sproliggjort plan. For børn i alderen 6-10 er der stor forskel på evnen til at tænke i tid, kategorier og symbolik. Specielt de yngre børn kan have vanskeligt ved at overskue hvordan aktiviteterne er organiseret, hvem der står for det og om de 'går til det' og ikke mindst hvordan de selv har det med det (Duesund, 1994). En del børn har svært ved at overskue hvilke aktiviteter de egentlig går til, enten fordi en sæsonbestemt aktivitet ligger stille, eller fordi de over en længere periode afprøver bestemte aktiviteter i eksempelvis SFO'en.

For at imødegå nogle af forventede problemstillinger blev der i begyndelse af evalueringen gennemført en pilotundersøgelse blandt 8 børn i alderen 4-6 år³, som gav en tidlig indikation af såvel de sproglige som de kognitive problemstillinger ved at bruge børnene som informanter. Ikke overraskende havde børnene svært ved frit at fortælle om hvad de foretager sig af 'idræt', ligesom de havde svært ved at skelne mellem hvor og hvornår de havde været aktive – leget eksempelvis 'Bjørnen sover' – var det i børnehaven, til gymnastik eller derhjemme med deres søskende? Pilotundersøgelsen har således medvirket til at understrege vigtigheden af klart afgrænsede spørgsmål med faste svarkategorier, men samtidigt også givet en indikation på hvad de større børn ville få svært ved at svare på (Olsen, 1998).

Udover de kognitive og sproglige problemer er det også vigtigt at erkende, at mere idrætsdeltagelse ikke nødvendigvis skaber mere trivsel. Modsætningsvis synes det rimeligt at fremsætte en hypotese om at børn der trives godt sandsynligvis vil være tilbøjelige til at dyrke mere idræt (Graf m.fl., 2004).

3 Formålet med at udvælge børn som er yngre end den egentlige målgruppe var at hvis de 4-6 årige kunne svare, så vil der også være god mulighed for at de ældre børn vil være i stand til at besvare spørgsmålene.

Resultater

I modelprojekt Børn Unge Bevægelse (BUB) indgår i alt 11 kommuner, 26 (oprindeligt 23) Skole/ Fritidsordninger (SFO) og ca. 2.500 børn i alderen 6-10 år. I løbet af efteråret 2004 (oktober/november) har 1.373 ud af 2.208 børn (62%) besvaret spørgeskemaet "Det jeg leger og det jeg gør" med i alt 23 spørgsmål⁴. Blandt 200 særligt udvalgte lokalområder er der ligeledes gennemført en spørgeskemaundersøgelse med i alt 20 spørgsmål, der handler om børnenes trivsel i forhold til skolen, SFO'en og idrætsdeltagelse. Dataene om børnenes trivsel vil blive inddraget løbende i forbindelse med præsentationen af dataene fra "Det jeg leger og det jeg gør".

Skolen, frikvarter og idrætstimer

Af tabel 1 fremgår det hvordan børnene ser på det at gå i skole, hvad de synes om idrætstimerne samt frikvartererne. Det ses, at størstedelen af de adspurgte børn er glade for at gå i skole, kan lide idrætstimerne og frikvartererne. Imidlertid fremgår det også, at 3,5% (N=49) svarer 'nej slet ikke' på spørgsmålene om hvorvidt de kan lide skolen. Pigerne kan bedre lide at gå i skole end drengene og det er, trods de beskedne tal, værd at bemærke, at dobbelt så mange drenge som piger slet ikke kan lide skolen. Svarene viser, at drengene generelt er lidt gladere for frikvartererne og idrætstimerne end pigerne.

Tabel 1 Børns holdning til skole, frikvarterer og idræt

	Kan du lide at gå i skole? (N=1352)			Kan du lide idrætstimerne (N=1351)			Kan du lide frikvartererne (N=1354)		
	Piger	Drenge	Total%	Piger	Drenge	Total%	Piger	Drenge	Total%
Ja meget	493	432	925 68,4	481	526	1007 74,5	543	585	1128 83,3
Lidt	173	205	378 28	158	102	260 19,2	113	70	183 13,5
Nej slet ikke	16	33	49 3,6	41	43	84 6,2	24	19	43 3,2

Antallet af børn som ikke kan lide idrætstimerne er næsten dobbelt så stort som antallet af børn som blot ikke kan lide at gå i skole. De 6,2% som slet ikke kan lide idrætstimerne i skolen bør give anledning til overvejelser hos idrætslærerne og forældre, ligesom det er tankevækkende i den sammenhæng, at skolen ofte er det første møde med fysisk aktivitet og bevægelse i mere organiseret sammenhæng.

⁴ Det var hensigten at alle børnene med hjælp fra SFO-personalet skulle udfylde spørgeskemaet i SFO'ens åbningstid. I de SFO'ere hvor man har benyttet denne fremgangsmåde ligger svarprocenten mellem 75-100%, hvorimod de institutioner som har videresendt spørgeskemaet til forældrene generelt har en lavere svarprocent.

Børnenes idrætsaktiviteter

Skolefrikvarteret

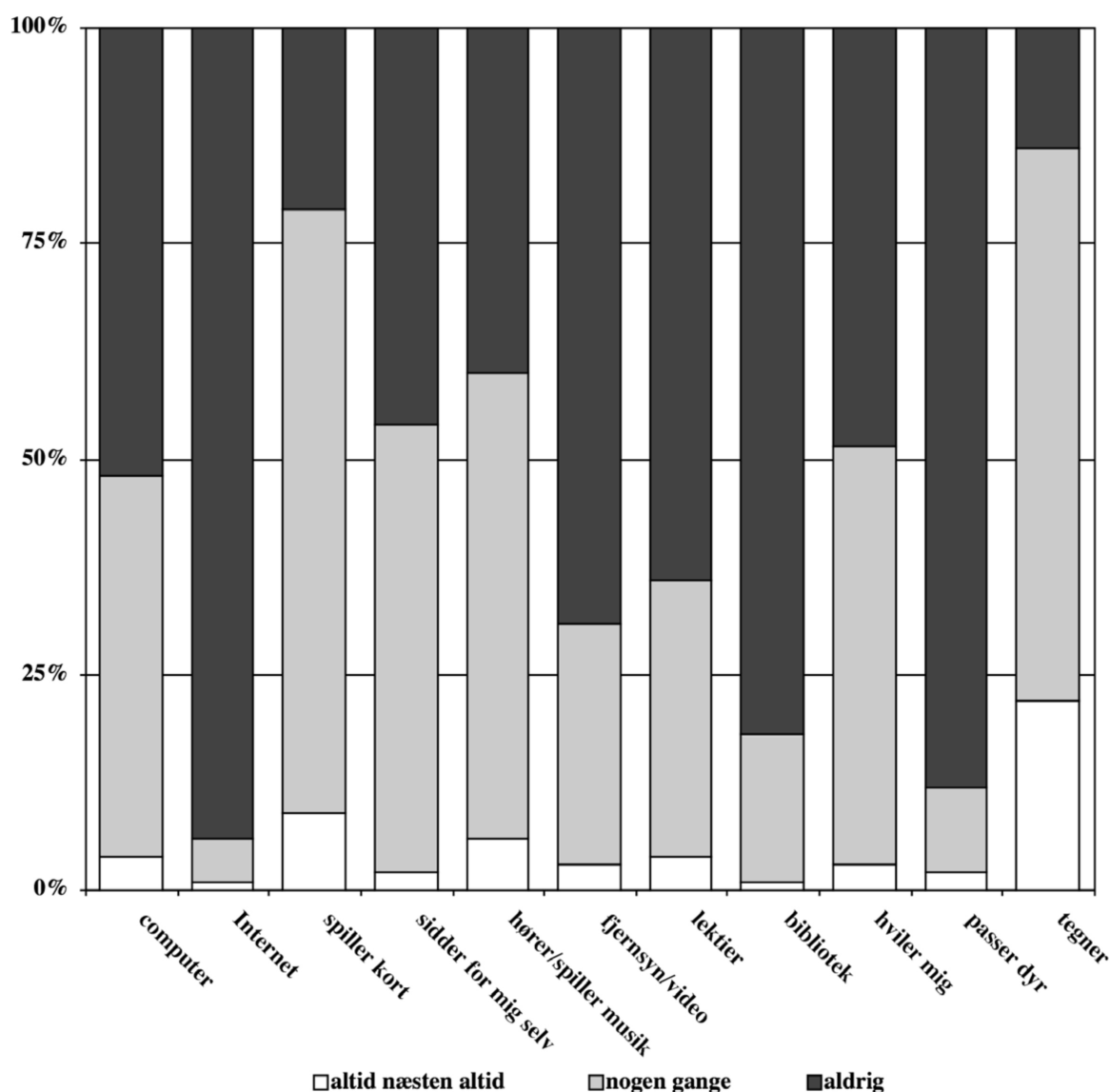
I undersøgelsen er der blevet spurgt til hvad børnene foretager sig i skolefrikvartererne. De mest populære aktiviteter er at 'lege på legeplads' og 'snakke med kammerater', idet ca. 25% af børnene svarer, at de 'altid' eller 'næsten altid' gør dette. Der er klare kønsmæssige forskelle på hvad børnene foretager sig i frikvartererne. Fire gange så mange drenge (N=169) som piger (N=41) siger de altid spiller bold. Næsten dobbelt så mange piger (N=327) som drenge (N=173) svarer, at de 'aldrig' spiller bold. Dette mønster gentages ligeledes når det gælder Gameboy og det at bytte kort. Generelt ser det ud til at pigernes favoritaktiviteter generelt er mindre bevægelsesorienterede end drengenes. De foretrækker eksempelvis at snakke, bytte Didl-papir⁵, gå tur og tegne. Med henvisning til tabel 1 og den gruppe af børn som ikke kan lide skolen, frikvartererne og/eller idrætstimerne findes en lignende forekomst af børn som sidder alene eller hviler sig i frikvartererne. 2% af børnene "sidder altid/næsten altid alene/hviler sig".

5 Didl-papir er forskellige typer af papir med billedet eller omridset af en sød muselignende figur.

SFO-tiden

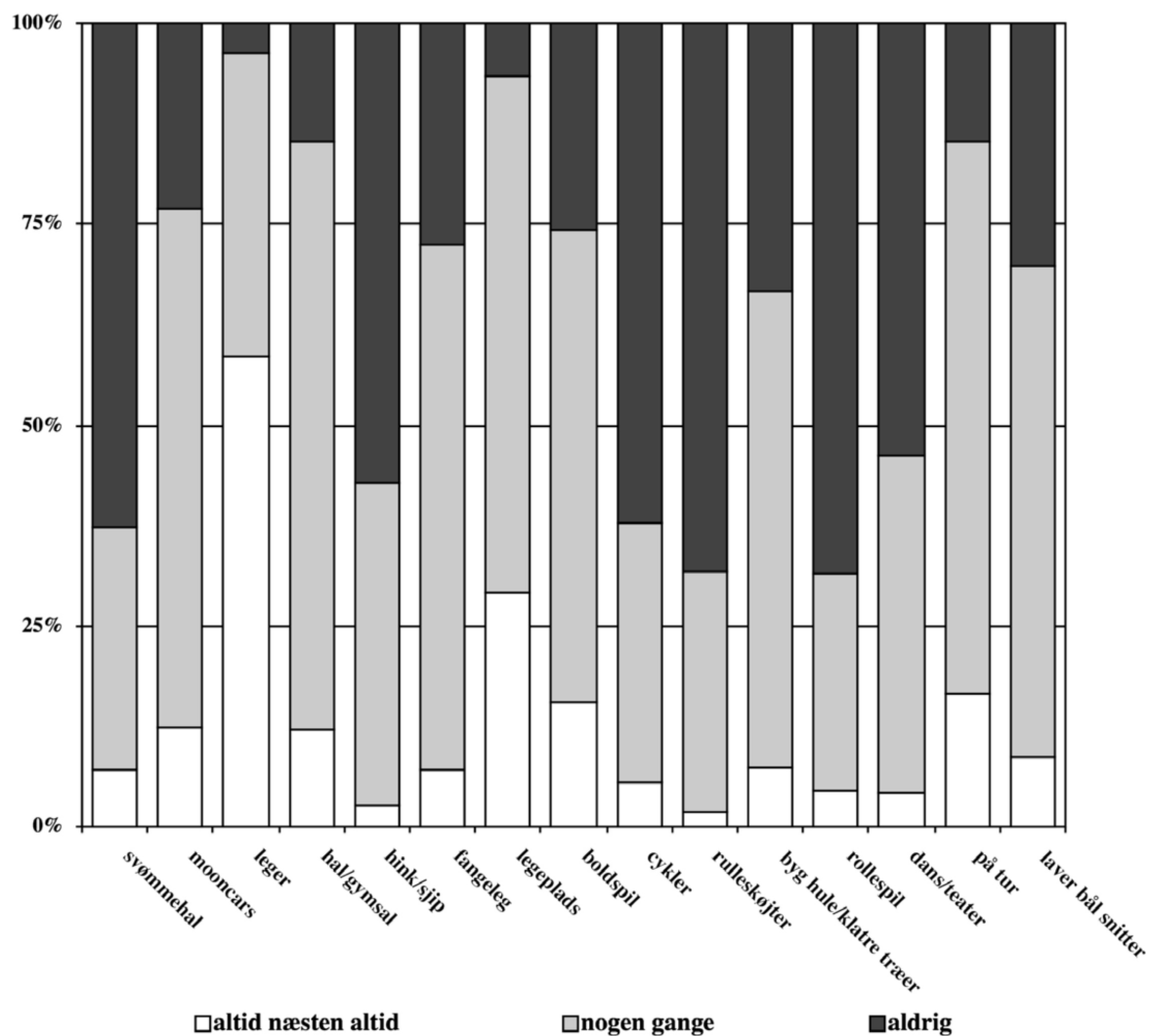
Børnenes tidsforbrug i SFO-tiden er inddelt i lav- og højaktivitetslege. Det fremgår af diagram 1, at kortspil og det at tegne hører til blandt de mest populære lav-aktivitetslege i SFO'en. På tværs af de deltagende institutioner er det relativt få børn, der altid/næsten altid spiller computer eller benytter Internettet.

Diagram 1. Lav-aktivitetslege i SFO-regi

Når man ser på de svar som børnene afgiver vedr. deres bevægelsesaktiviteter, ses det, at legepladsaktiviteter, leg og boldspil er blandt de ting som børnene i størst grad svarer at gøre 'altid/næsten altid'. Som det også fremgår af diagram 2 er der en del børn, som aldrig kommer i svømmehal, hinker, cykler, står på rulleskøjter eller leger rollespil. I flere af de deltagende områder findes der ingen svømmehaller i nærheden, hvilket til dels kan forklare dette tal, hvorimod de øvrige nævnte aktiviteter i højere grad kan være kønsbestemte eller under indflydelse af den legekultur, der findes på stedet.

Diagram 2. *Bevægelsesaktiviteter og lege i SFO-regi*

Favoritaktiviteter

Børnenes afkrydsninger af deres favoritaktiviteter (se tabel 2) samler sig primært omkring 'leg med forskellige fra klassen'. Hvad denne leg præcis indeholder, kan ud fra denne undersøgelse formodes at være forskellige lav-aktivitetslege eller bevægelsesaktiviteter. Pigerne nævner at 'tegne' og 'lege i hallen/ gymnastiksalen'. Pigernes leg i hallen/gymnastiksalen er ikke nærmere belyst. Drengenes favoritaktiviteter er boldspil og computer. Det skal dog nævnes, at sidstnævnte ofte er pålagt tidsbegrænsninger eller andre former for restriktioner. Favoritaktiviteterne er udtryk for det som børnene synes er bedst – ikke nødvendigvis hvor ofte de får lejlighed til det.

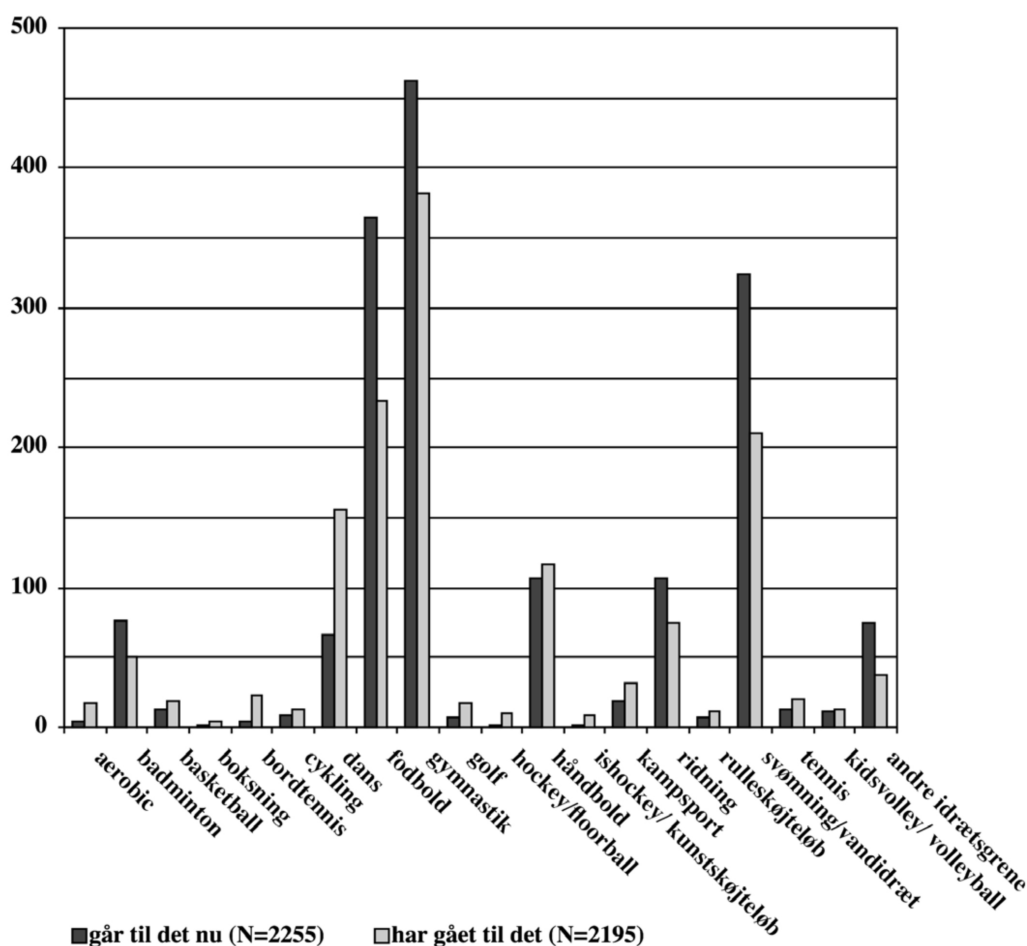
Tabel 2. Børnenes favoritaktiviteter i SFO'en

Piger		Drenge	
Leger med forskellige fra klassen	47%	Leger med forskellige fra klassen	37%
Tegner	38%	Spiller bold	31%
Leger i hallen/ gymnastiksalen	16%	Computer	30%

Børnenes idrætsdeltagelse i foreningslivet

73% af børnene (N=995) svarer, at de går til 2255 aktiviteter, hvilket afspejler, at det enkelte barn gennemsnitligt går til lidt over 2 aktiviteter samtidigt. Til sammenligning viste SFI's undersøgelse fra 1998 viste, at 71% af de 7-15 årige var idrætsaktive (Fridberg, 1998). Det tyder på at de fynske børn ligger lidt over landsgennemsnittet fra 1998. Imidlertid er der en række sæsonafhængige idrætsgrene, hvilket formentligt betyder, at langt størstedelen går til én idrætsgren 1-2 gange ugentligt. Af diagram 3 fremgår det, at børns idrætsdeltagelse primært samler sig om 5-6 aktiviteter, som samtidigt også rummer de største frafald. Blandt de 27% som pt. ikke er foreningsaktive indenfor idræt har størstedelen prøvet at gå til idræt, og mere end halvdelen (N=186) ønsker at dyrke (mere) idræt.

Diagram 3. Børnenes deltagelse i foreningsbaseret idræt

Delkonklusioner på børns fysiske aktivitet

Umiddelbart er det vanskeligt at foretage præcise konklusioner på de adspurgte børns bevægelsesaktiviteter. For det første fordi de kan have svært ved at huske alt hvad de gør, og for det andet fordi der ikke er spurgt nærmere til varigheden og intensiteten af deres fysiske aktivitet.

Der er imidlertid relativ stor forskel på varigheden, indholdet og intentionerne med aktiviteterne i henholdsvis skole, SFO og i fritiden. I skolen er bevægelsesaktiviteterne ofte afgrænsede til frikvartererne og det der hurtigt lader sig organisere, som eksempelvis fangelege, boldspil, lege på legeplads eller at bytte kort. Set fra et disciplinspecifikt perspektiv er fodbold antageligvis den eneste idrætsaktivitet, som i praksis gennemføres i skolefrikvartererne i samtlige deltagende områder.

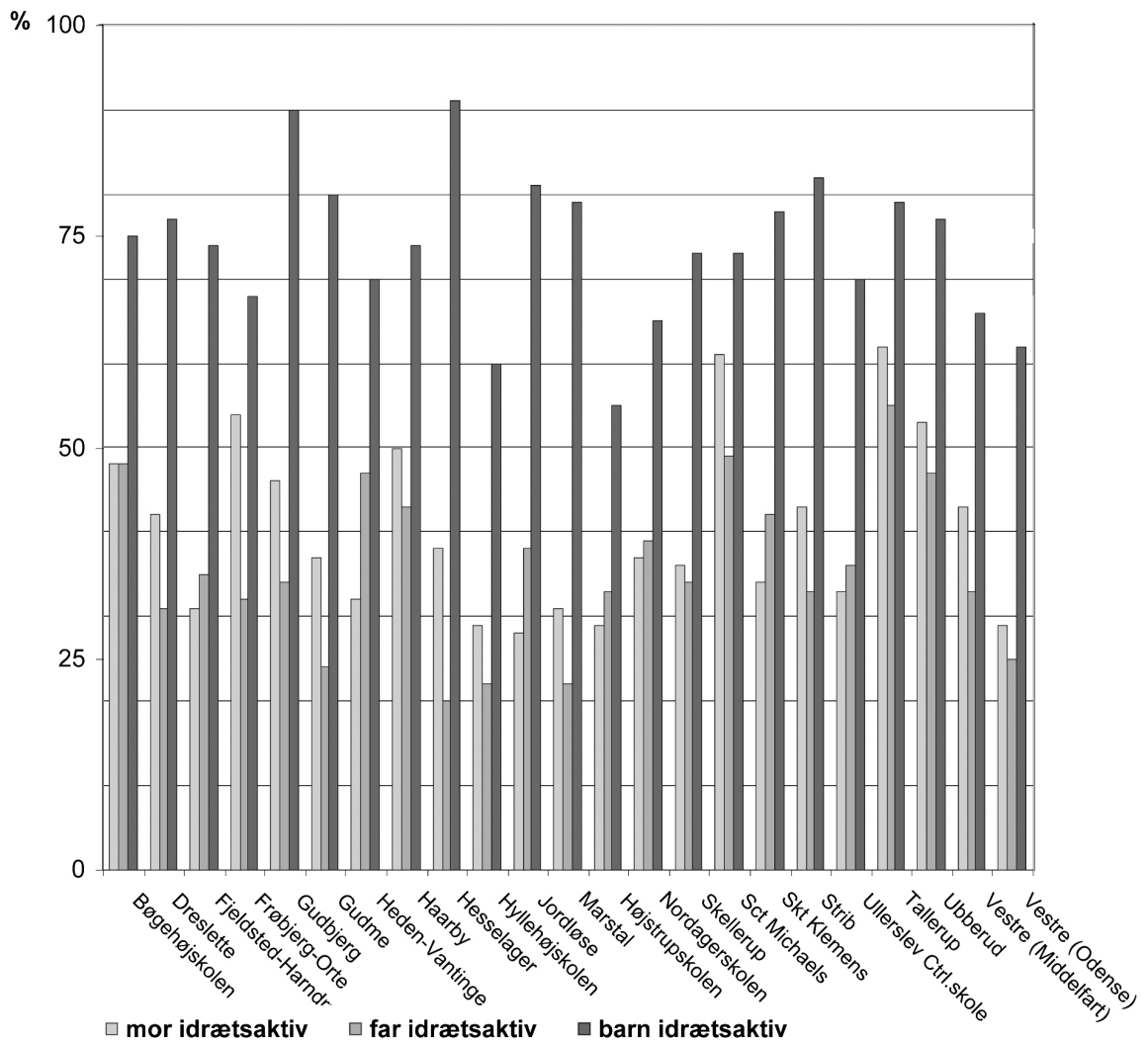
I SFO-regi består børnenes bevægelsesaktiviteter primært af det de selv tager initiativ til. På tværs af de forskellige institutioner findes der naturligvis mere eller mindre organiserede tilbud hvor pædagoger eller medhjælpere tager initiativ til at gennemføre boldspil, svømning, lege, konkurrencer eller værksteder. Fordi der i overvejende grad er tale om tilbud som børnene frit kan deltage i eller lade være, så er børnenes motivation den afgørende faktor for deltagelse. At dømme ud fra børnenes besvarelser, så deltager størstedelen af børnene regelmæssigt i selvorganiserede eller voksenorganiserede bevægelsesaktiviteter i SFO'en. De, der sjældent deltager er ikke overraskende dem, som også svarer, at de ikke vil gå til mere idræt og at de ikke bryder sig om idræt i skolen.

73% af børnene svarer, at de går til idræt i fritiden. De fleste går til idræt 1-2 gange om ugen, hvor der typisk er tale om én fast disciplin som fodbold, gymnastik eller svømning. I modsætning til skolefrikvarterne og SFO'en er idrætsdeltagelsen i fritiden organiseret af voksne og defineret til en bestemt varighed. 27% af de adspurgte børn går ikke til idræt i en forening eller et andet sted, men det er ikke det samme som at de ikke lever op til Sundhedsstyrelsens anbefalinger om fysisk aktivitet. 7 ud af 10 af denne gruppe svarer, at de er meget glade for idrætstimerne i skolen, ligesom en ukendt andel af disse også deltager i bevægelsesaktiviteter i SFO'en og i fritiden.

Resultaterne viser at størstedelen af børnene er foreningsaktive i en eller flere idrætter. Dagbogsprojektet (undersøgelse 4) viser endvidere, at mange af de børn som ikke er foreningsaktive, imidlertid er fysisk aktive i andre kontekster. På baggrunden af de spørgsmål børnene er blevet stillet, er det ikke muligt at præcisere *hvor* aktive de er, og modsætningsvis, hvor mange som kan regnes som egentlig 'inaktive', men tallet må skønnes at være mellem 3-10%.

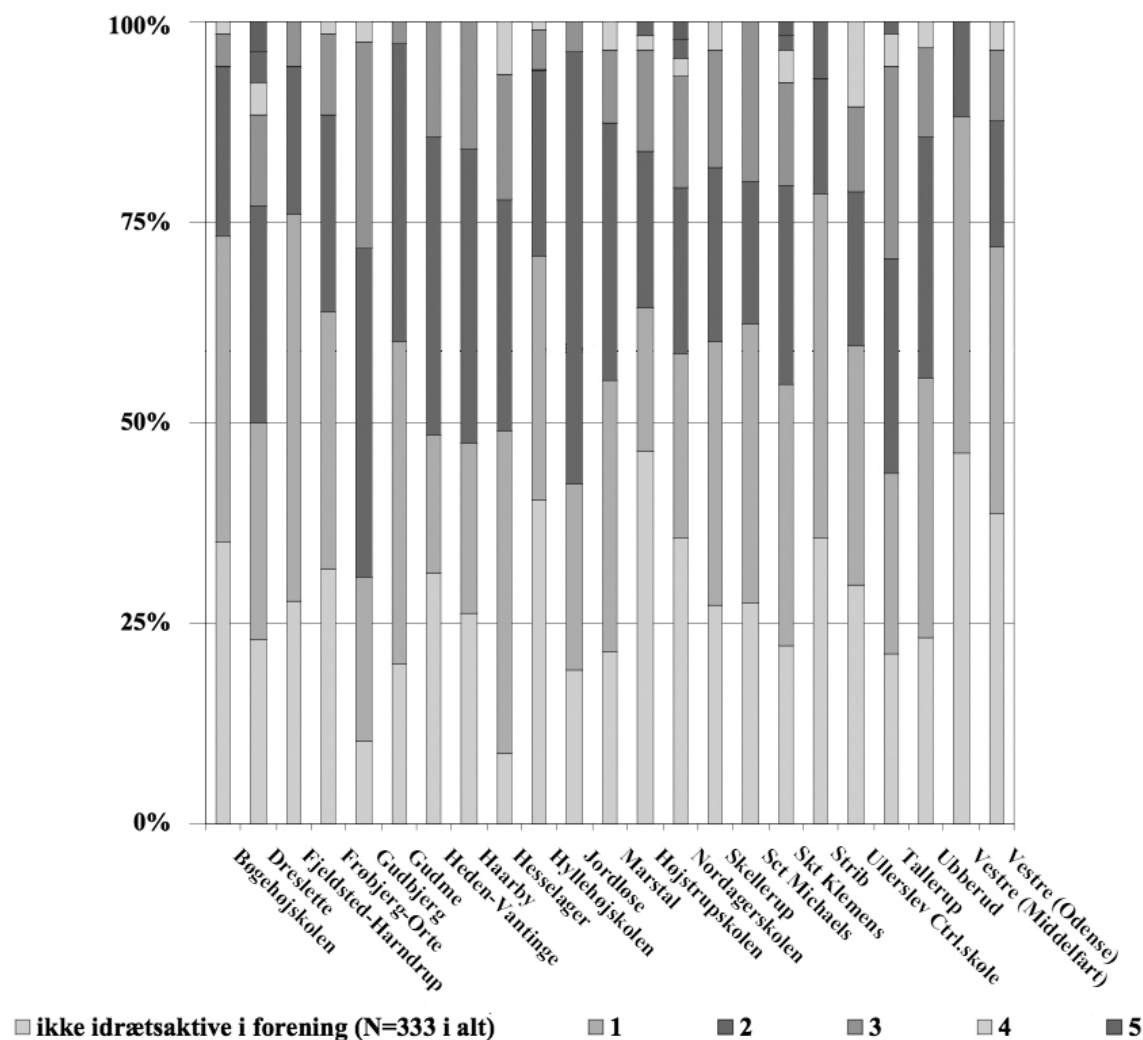
I diagram 4 er det illustreret, hvorledes idrætsdeltagelsen procentuelt fordeler sig på mor, far og barn indenfor de respektive lokalområder. Det skal understreges, at det er barnets svar på hvorvidt blandt andet far eller mor går til idræt. Variationen i idrætsdeltagelsen mellem de enkelte områder varierer helt op til 30%. I de områder hvor børns idrætsdeltagelse er højest som eksempelvis Hesselager og Gudbjerg er forældrenes idrætsdeltagelse ikke nødvendigvis tilsvarende høj. Sammenhængene mellem børns og voksne idrætsdeltagelse bliver taget op senere.

Diagram 4. Far, mor og barns idrætsdeltagelse

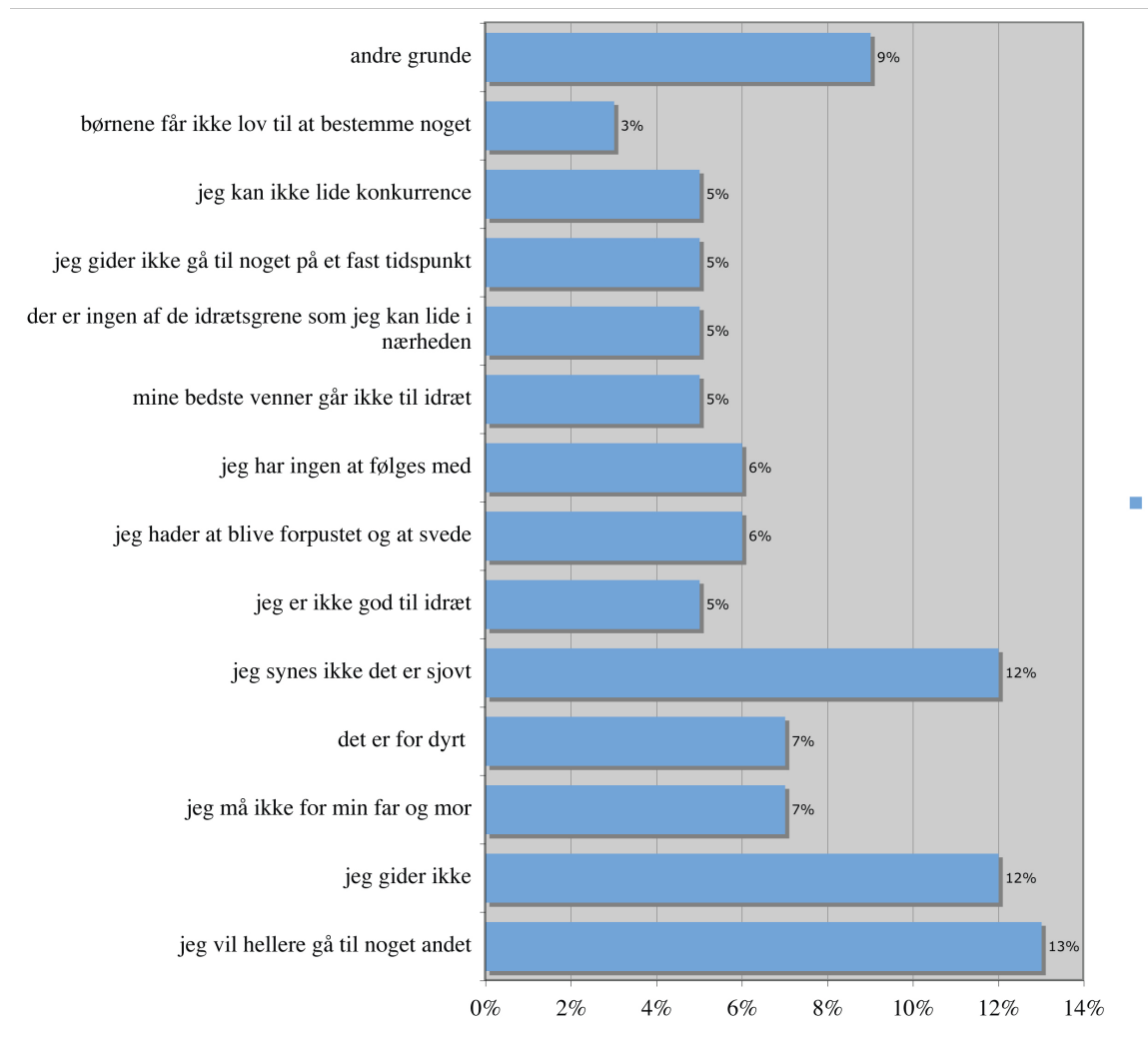
I diagram 5 er børnenes idrætslige aktivitetsniveau angivet i forhold til hvor mange gange ugentligt de dyrker idræt. Selvom børnene her er blevet bedt om at svare i forhold til foreningsidræt er det meget sandsynligt, at en del også har inkluderet de idrætsaktiviteter som de deltager i skole/SFO. For flere af byskolerne som eksempelvis Vestre Skole i Odense og Middelfart ses det, at idrætsdeltagelsen er lav, og frekvensen (antal gange pr uge) ligeledes er lav. Den relativt lave idrætsdeltagelse i disse områder kan muligvis forklares ved, at idræt blot udgør en mindre del af de samlede aktivitetstilbud.

Diagram 5. Børns idrætslige aktivitetsniveau

I diagram 6 er det skitseret hvilke årsager der kan være til, at børnene ikke er idrætsaktive. Langt de fleste af de ikke-aktive børn har imidlertid stiftet bekendtskab med idræt i skole, SFO eller forening, men nævner grunde til ikke at være aktive lige nu. Den vigtigste enkeltgrund til ikke at gå til idræt er ønsket om at gå til noget andet som fx spejder, musik eller kor. Der er imidlertid flere svarkategorier, som har direkte relation til manglende succesoplevelser og trivsel i idrætten som fx ”jeg synes ikke det er sjovt” (12%), ”jeg er ikke god til idræt” (5%), ”jeg hader at blive forpustet og svede” (6%), ”jeg kan ikke lide konkurrence” (5%), ”jeg gider ikke” (12%).

Diagram 6. Årsager til ikke at gå til idræt (N=377)

På baggrund af det særlige spørgeskema om trivsel kan man se sammenhænge mellem ovennævnte svar og deres selvopfattelse med hensyn til bevægelseskompetencer. 19% af svarene handler om praktiske og økonomiske årsager som 'det er for dyrt', ikke at måtte forældre eller at de ønskede idrætsaktiviteter ikke forefindes i lokalområdet. Det er værd at bemærke, at kun 5% af børnene savner udbuddet af bestemt idrætsaktiviteter i lokalområdet, hvilket dog kan forklares ved at man som barn kan have svært ved at efterspørge noget man ikke har prøvet. Opsummerende kan man sige, at årsagerne til ikke gå til idræt snarere er knyttet til manglende positive oplevelser med idrætten end de økonomiske og praktiske årsager som også nævnes.

Ønsket om mere idræt

I diagram 7 er det for de respektive lokalområder afbildet i hvilken grad børnene ønsker at gå til mere idræt. Som det fremgår af diagrammet ønsker næsten halvdelen af børnene at dyrke mere idræt. I Dreslette er 90% af børnene interesseret i mere idræt, hvilket er det mest synlige potentiale blandt de deltagende lokalområder.

Diagram 7. Vil du gerne gå til mere idræt?

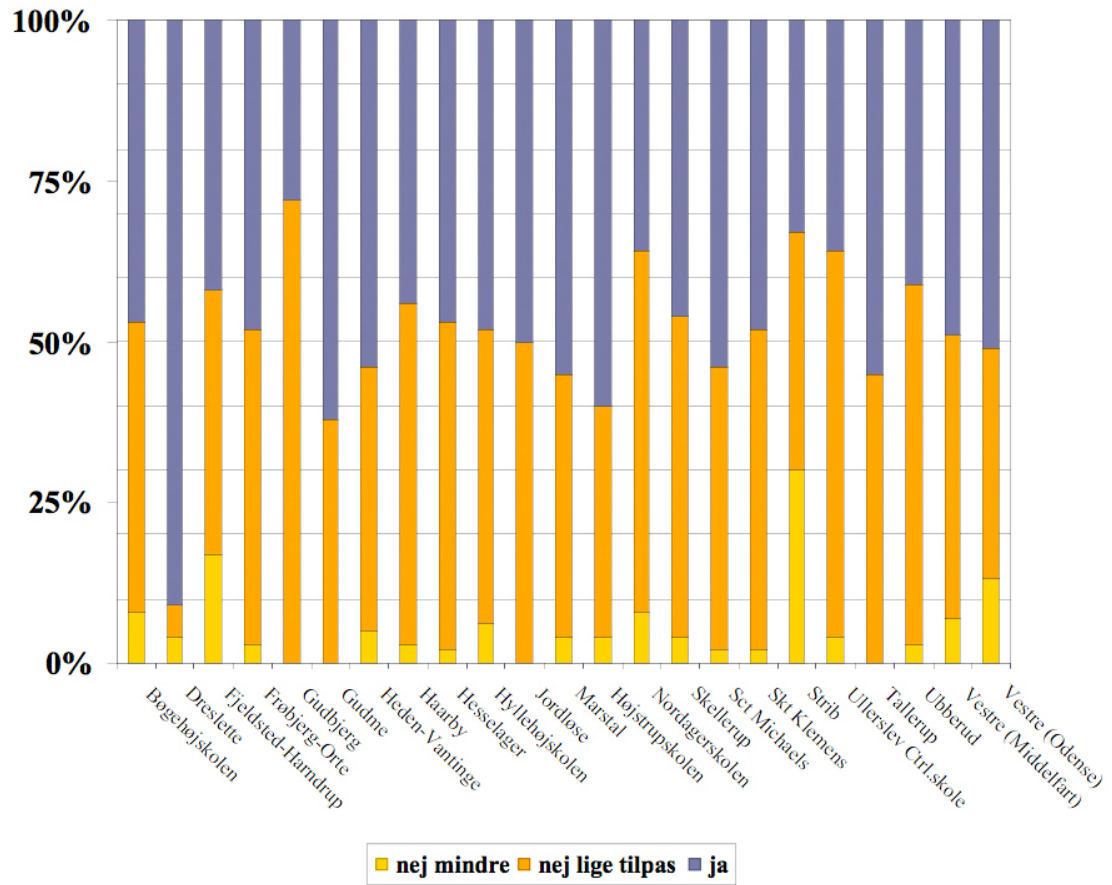
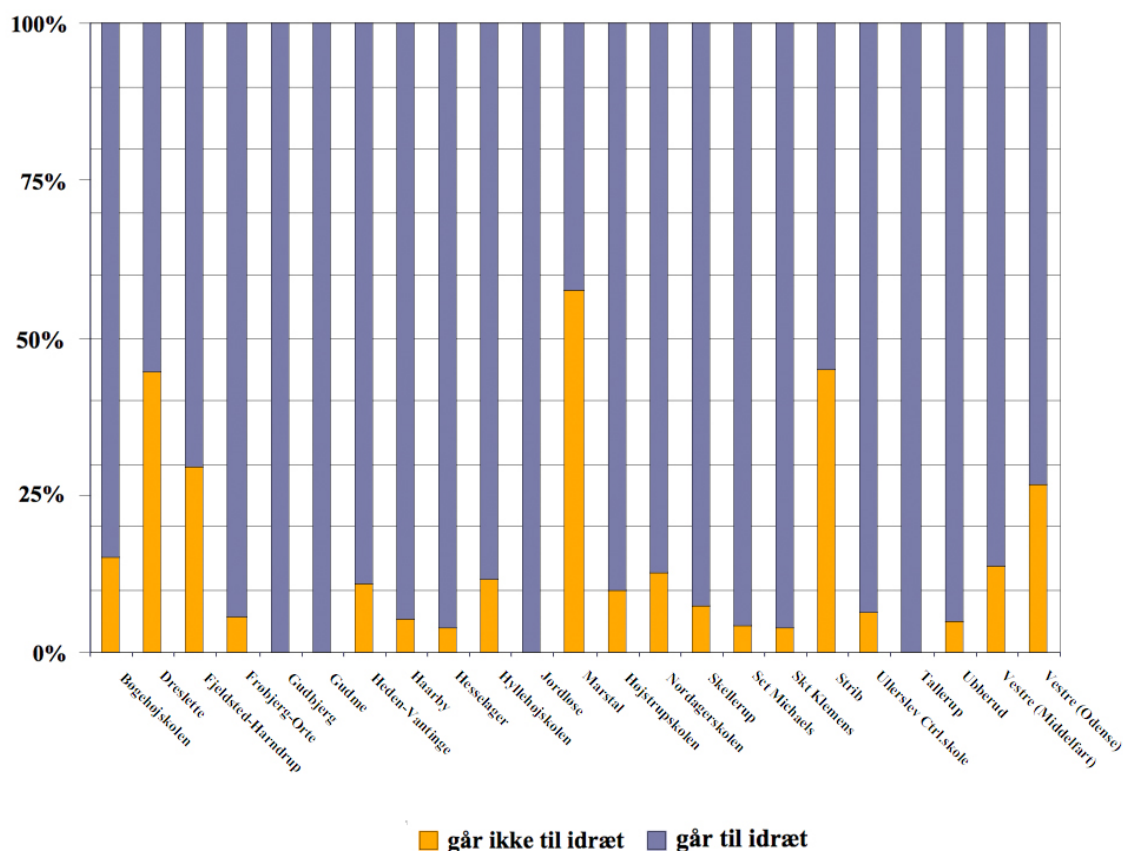

Diagram 8. Ønsket om mere idræt i forhold til område og om barnet går til idræt

I diagram 8 er det illustreret hvorledes sammenhængen er mellem ønsket om mere idræt i forhold til om de allerede går til idræt. Af diagrammet kan man aflæse at ønsket om mere idræt for størstedelens vedkommende sker fra børn som i forvejen er idrætsaktive. Potentialerne for at inaktive børn i bevægelse er således størst i Dreslette, Fjeldsted-Harndrup, Marstal og Strib.

Som det fremgår af tabel 3 er der foretaget en opdeling i forhold til om børnene går til idræt og om forældrene går til idræt. Ca. 61% af de ikke-idrætsaktive børn, hvis forældre heller ikke dyrker idræt har et ønske om at dyrke mere idræt. Det er imidlertid usikkert om denne gruppe af ikke-idrætsaktive kan få den nødvendige støtte hjemmefra til at påbegynde foreningsidræt i modsætning til rekruttering af børn der allerede er idrætsaktive.

Tabel 3 Ønsket om mere idræt set i relation til forældrenes idrætsdeltagelse

	Ønsker du at dyrke mere eller mindre idræt	Ingen forældre idrætsaktive	En forælder idrætsaktiv	Begge aktive	Total
Barnet ikke idrætsaktiv i forening	Nej mindre	17 10,1%	7 9,1%	2 5%	26
	Nej lige tilpas	49 29,2%	29 37,7%	21 52,5%	99
	Ja	102 60,7%	41 53,2%	17 42,5%	160
<i>I alt</i>		168 100%	77 100%	40 100%	285
Barnet idrætsaktiv i forening	Nej mindre	20 6,2%	6 2,1%	5 2%	31
	Nej lige tilpas	158 49,2%	151 53,9%	140 55,1%	306
	Ja	143 44,5%	123 43,9%	109 42,9%	375
<i>I alt</i>		321 100%	280 100%	254 100%	855
Total		489 42,9%	357 31,3%	294 25,8%	1140

I det afsluttende spørgsmål er børnene blevet spurgt hvad de helst ville foretage sig på en fridag, hvis de selv måtte bestemme. Ca. en fjerdedel af børnene nævner blandt andet 'se tegnefilm' og 'spille computer'. Det er bemærkelsesværdigt, at det kun er en meget lille andel af børnene der nævner mere aktivitet og idræt. Børnene havde tidligere givet bredt udtryk for gerne at ville dyrke mere idræt, men her skelnes der tilsyneladende mellem idræt som noget mere pligtorienteret, hvor en fridag snarere skal handle om fornøjelse og afslapning. Langt størstedelen af børnene fremhæver behovene for at slappe af, sove længe, være sammen med familien eller lege med kammerater eller søskende. Det er nærliggende at fortolke disse svar i den retning at børnene har en travl hverdag og gerne vil have tid til at slappe af og dovne når der er mulighed for det.

Foreløbige konklusioner på spørgeskemaundersøgelsen

På baggrund af ovenstående diagrammer og foreløbige analyser kan det konkluderes, at børnene generelt er glade for at gå i skole, glade for frikvartererne og glade for idrætstimerne. Men nogle få står udenfor og det kan sandsynligvis skyldes en eller anden form for mobning; muligvis i kombination med, at de ikke er så gode til idræt.

Børnenes aktiviteter i SFO og skolefrikvarterer fordeler sig nogenlunde ligeligt mellem stille aktiviteter og egentlige bevægelsesaktiviteter og lege. På den baggrund kan det ikke konkluderes, at der er for lidt bevægelse i skolefrikvartererne og SFO-tiden. Tværtimod tyder legeobservationer foretaget i SFO-regi på et meget højt aktivitetsniveau. Generelt vil børnene gerne dyrke mere idræt, specielt de, der kun går til idræt 1-2 gange om ugen. 60% af de børn, som ikke dyrker idræt i forening svarer, at de gerne vil gå til idræt. Procentuelt befinder det største potentiale sig blandt de ikke-foreningsaktive børn, hvorimod det største potentiale antalmæssigt findes blandt de idrætsaktive børn. Tallene afslører hvor potentiaerne befinder sig for mere bevægelse, hvor det måske skal tilføjes, at børnenes ønsker om

mere idræt i nogen grad kan være udtryk for ønsketænkning snarere end reelle valgmuligheder.

Det er en kendsgerning, at det primært er idrætsaktive børn fra idrætsstærke miljøer, der efterspørger mere idræt (eksempelvis Odense, Tommerup, Ringe, Gudme). De der vil dyrke mindre går typisk kun til idræt 1 gang om ugen og angiver, at de hellere vil gå til noget andet, at det ikke er sjovt eller, at de ikke gider. Der findes kønsforskelle mht. ønsket om mere idræt og antal gange pr. uge. Størstedelen af børnene dyrker de store idrætsgrene som dans, gymnastik, svømning, håndbold fodbold og badminton og disse aktiviteter oplever tilsvarende store frafald, hvor børnene søger andre af de store idrætsgrene.

Diskussion

Formålet med diskussionen er at tydeliggøre de vigtigste udfordringer og forhindringer, der ligger i at nå målsætningerne om øget fysisk aktivitet og trivsel. Resultaterne bidrager til at punktere nogle af de myter og dystre billeder, der i disse år bliver tegnet af de overvægtige og inaktive børn. Billedet ser måske ikke så sort ud, fordi børnene generelt er meget tilfredse med skole, SFO og deres fritidsaktiviteter, ligesom flertallet af børn gerne vil dyrke mere idræt, hvis de får mulighed for det. Ovenstående skal ikke fortolkes i den retning, at de resultater der her præsenteres og diskuteres vedrørende de 6-10 årige, uden videre kan overføres på eksempelvis børn i alderen 10-14 år. Antallet af helt inaktive børn samt børn der mistrives udgør en meget lille andel af den undersøgte population og der er som sådan ikke noget i det anvendte datamateriale, der kan dokumentere at de fynske børn skulle være inaktive eller overvægtige.

Ud fra den tidligere disposition vil jeg nu opsummere og diskutere BUB-projektets status i forhold til punkterne:

- identifikation og håndtering af målgruppen
- form og indhold
- succeskriterier
- forankring og mulige langtidseffekter

Identifikation og håndtering af målgruppen

For at opnå viden om antallet af inaktive er der blevet indsamlet oplysninger om børnenes idrætsdeltagelse i skole, SFO og fritiden. Resultaterne viser at 73% af børnene dyrker idræt i en forening. 15% (N=214) svarer, at de tidligere har dyrket en foreningsaktivitet, men er holdt op igen. Samlet set er det kun 12%, der ikke har prøvet at dyrke idræt i en idrætsforening, men hvor mange af de 12% der er helt inaktive vides ikke præcist. Når vi ser på gruppen af børn, som hverken går til idræt eller har prøvet at gå til idræt, så er det kun 33 børn som ikke ønsker at gå til idræt. Det svarer til 2,4% af samtlige besvarelser. Når man sammenligner de idrætsaktive og de ikke-aktive børn er der ingen signifikante forskelle på hverken trivselsparametre eller BMI-tal. Faktisk har de idrætsaktive børn en gennemsnitlig højere BMI end de idrætspassive børn, så der er ikke noget der tyder på, at den manglende idrætsdeltagelse kan kobles til overvægt eller fedme. Mere end halvdelen af de, der tidli-

gere har gået til idræt, men nu er holdt op, svarer imidlertid, at de har lyst til at dyrke mere idræt.

Selvom SFO'ernes pædagoger og medhjælpere sandsynligvis har en fornemmelse for hvem de inaktive og mindre motiverede børn er, så bliver det i projektets videre forløb interessant at få belyst, hvorvidt man dels formår at udnytte de potentialer, der er for at rekruttere de børn som svarer, at de gerne vil gå til mere idræt og dels holdningsbearbejde de børn, som pt. ikke er motiverede for at dyrke idræt.

Form, rammer og indhold

I de fleste lokalområder består idrætstilbuddene af et samarbejde mellem SFO'erne og de lokale idrætsforeninger, der typisk udmønter sig i en ugentlig idræts-session på typisk 60-75 minutter. Indenfor de forskellige lokalområder foregår idrætsaktiviteterne under vidt forskellige rammer og med meget forskelligt indhold, hvilket indebærer, at nogle børn møder idrætsdiscipliner som de kunne møde dem i idrætsforeninger, mens andre stimuleres til at udvikle nye måder at lege og bevæge sig på fx gennem gamle lege, naturture eller orienteringsløb med skolefaglige udfordringer. Set fra børnenes perspektiv spiller form, rammer og indhold en væsentlig rolle for deres idrætsdeltagelse, fordi de i høj grad står klar til at absorbere det de voksne lægger frem til dem. Selvom de fleste børn er glade for idræt og bevægelse i skole og SFO, så er der også en række børn, som bedre kan lide idrætten i foreningsregi. Modsætningsvis er det vigtigt at belyse hvad der får børnene til at holde op med foreningsidræt, fordi det kan tjene som et fingerpeg om hvad der generelt demotiverer børnene i forhold til idrætsdeltagelse. De 15% som har gået til foreningsidræt, men er holdt op, svarer, at de hellere vil gå til noget andet (som er sjovere eller mere interessant), det ikke er sjovt eller at de ikke gider. De pålydende forklaringer kan fortolkes i retning af at børnene fastholdes i idrætten, hvis de sociale relationer til kammeraterne er stærke nok og/eller hvis de får gode oplevelser. De gode oplevelser handler om personlig succes og accept, hvilket igen handler om at idrætsmiljøet skal rumme nogle kvaliteter mht. trænere og instruktørers faglige og personlige kvalifikationer. Der findes utvivlsomt børn, som ikke får tilstrækkelige succesoplevelser i idrætten eller som oplever mobning, som efterfølgende vil sige, at det var kedeligt eller de hellere ville gå til noget andet. De idrætsusikre børn kræver derfor en særlig opmærksomhed som mange foreningstrænere ikke nødvendigvis er i stand til at give i den korte tid de er på besøg i SFO'en. Mange steder fungerer det sådan, at det typisk er foreningsfolkene som gennemfører aktiviteterne som tilbud børnene kan melde sig til. Mens aktiviteterne gennemføres laver SFO-personalet ofte noget andet eller sidder og ser på. Når SFO-personalet frigøres af de udefrakommende personer ville det være oplagt at disse ressourcer kunne anvendes i forhold til de børn, som har behov for særlig opmærksomhed. Imidlertid ligger der en tavs overenskomst om at man ikke blander sig i hinandens pædagogiske seancer; måske fordi de føler at de ved for lidt om aktiviteten i forhold til træneren eller af frygt for at ødelægge noget eller skabe forvirring omkring aktivitetens gennemførelse. Det er klart at et samarbejde om aktiviteterne ikke kun kan handle om selve aktiviteten, hvis det skal lykkes at få den sidste restgruppe af inaktive børn trukket med ind i legen. Et af problemerne ved at foreslå et tættere samarbejde mellem pædagoger og trænere om de inaktive og krævende børn er at trænere og instruktører ikke kan stilles de samme krav og gøres pædagogisk ansvarlige for de valg de træffer. Men set fra et organisatorisk perspektiv er skolefritidsordningen et særdeles interessant sted for alle parter,

fordi den befinder sig midt mellem skolens ofte obligatoriske deltagelse og foreningslivets frivillighed. SFO-kulturerne er generelt præget af, at børnene har stor selvbestemmelse og frivillighed, hvorfor idrætstilbuddene også typisk tager karakter af at være frivillige. Men skolefritidsordningerne råder netop over et pædagogisk personale, hvis særlige opgave det er at sikre børnenes hele udvikling, herunder også kropslige kompetencer. Det må derfor kunne forventes at det pædagogiske arbejde omfatter at børnene stimuleres og opmuntres til at bruge deres krop på daglig basis. Det kræver naturligvis, at der findes engagerede personer i SFO'erne som er klar til at påtage sig arbejdet med at motivere børnene til at deltage uden der skal være tale om tvang. I arbejdet med at motivere og inspirere kan SFO'erne måske netop drage nytte af de input som de kan få gennem de foreningsfrivillige, der typisk repræsenterer en stor viden om bestemte aktiviteter.

I tillæg til børnenes motivation og aktiviteternes udformning kommer den geografiske og tidsmæssige placering af aktiviteterne, hvor en række praktiske vanskeligheder gør sig gældende. Som et af de centrale problemer i projektet er der problemstillingen med koordineringen af tid og sted for aktiviteterne. De frivillige trænere og instruktører er nødt til at tage fri fra arbejde for at tilpasse sig SFO'ernes åbningstider og skemalægning mht. holdtid. I en række tilfælde har det været nødvendigt at placere det ugentlige idrætstilbud på dage, hvor børnene forinden har deltaget i skoleidræt, motionsløb eller andre projekter som ikke har været så forenelige med tilbuddet om mere idræt i SFO'en. Mange børn har ligeledes oplevet det uhensigtsmæssige i bagefter at skulle til foreningsidræt efter måske 4 timers idræt i skole og SFO.

Succeskriterier

I oplægget til evalueringen er det fremhævet, at evalueringen skal omfatte såvel proces- som virkningsevaluering, hvilket indebærer at man dels skal vurdere om det lykkes at øge børns fysiske aktivitet og trivsel, og især de inaktives, samt hvordan organisatoriske og politiske strukturer indvirker på mulighederne for at fremme børns fysisk aktivitet. I relation til virkningsevalueringen er det ikke nærmere præciseret, hvilke variable denne øgning skal vurderes i forhold til – er det antallet af aktive/inaktive, antallet af idrætstimer pr. uge, intensitet eller aktiviteternes indhold der skal evalueres? Hvordan er mulighederne for at få de 10-12% inaktive børn gjort mere aktive og hvad skal der til for at projektet er en succes for denne gruppe? I nogle lokalområder forsøger man at ændre idrætstilbuddene i retning af mere fokusering på leg, drama, samarbejde og alternative bevægelsestyper og tilsyneladende er der god mening i at ændre idrætsudbuddet og skabe mere rummelige aktiviteter hvor der ikke fokuseres på traditionelle discipliner med stram regel- og resultatstyring, men snarere fokusere på bevægelsesglæde. De steder hvor man udelukkende satser på at øge idrætsudbuddet af discipliner og aktiviteter, der allerede findes i lokalområder er det imidlertid tvivlsomt om det kan lokke de inaktive med. Når denne strategi sandsynligvis ikke vil bære frugt hænger det sammen med form og indhold som diskuteret ovenfor, men også det forhold, at foreningerne og daginstitutioner er forskellige og har forskellige baggrunde for at medvirke i projektet. Fra foreningernes side håber man selvfølgelig på kortere eller længere sigt at initiativerne fører til at foreningen vil få flere medlemmer, og man er måske ikke så bekendt med projektets nærmere formål om at få mobiliseret de inaktive børn. Selvom stort set alle voksne deltagere er enige om at det vigtigste med projektet er at øge børns bevægelsesglæde, så opererer de forskellige deltagergrupper med forskellige og rela-

tivt diffuse succeskriterier. Nogen af deltagerne i projektet har sandsynligvis en oplevelse af at mere bevægelse og idræt i sig selv er en succes. For andre vil det være en succes at få nogle inaktive mobiliseret, mens andre har et ønske om at skabe et øget og tværgående samarbejde til henholdsvis skole, SFO eller foreningslivet.

Selvom det fra projektets begyndelse har været et højt prioriteret område fra de projektkoordinerende personer i Fyns Amt og DGI, så er der i de forskellige deltagergrupper fortsat et væsentligt behov for at man foretager en grundlæggende diskussion af værdigrundlag, formålet med at deltage i projektet og endelig hvilke ressourcer man forventer at anvende.

Samtidigt som manglen på egentlige succeskriterier kan forstås som en svaghed ved projektet kan det også være en styrke. Svagheden kan være at de lokale områder bevæger sig i vidt forskellig retning og i værste fald ikke øger børnenes fysiske aktivitet eller trivsel; enten fordi der ikke er tilstrækkelig kontrol med resultaterne eller fordi projektet bevæger sig ind over eksisterende initiativer, fordi der kan søges økonomisk støtte til aflønning af foreningsfrivillige. Projektet kan ligeledes forstås som en vigtig mulighed for at fremme lokale eksperimenter, hvor man ikke på forhånd ved hvad der vil komme ud af det.

Forankring og mulige effekter

På nuværende tidspunkt hvor projektet endnu foregår og der mangler at blive foretaget yderligere dataindsamling er det stadig for tidligt at vurdere projektets mulige fremtidige forankring og effekter. Når det gælder mobiliseringen af de inaktive og den generelle effektmåling af børnenes fysiske aktivitet og trivsel må det umiddelbart vurderes som tvivlsomt at de ekstra 60-75 minutters idræt pr. uge vil være i stand til at ændre forholdene – dertil er interventionen sandsynligvis for lille.

De fleste foreninger som gået med ind i samarbejdet har gjort det for en tidsbegrænset periode og det bliver interessant at følge om foreningerne vil udvikle tradition og kultur for samarbejde med skole og SFO-området. For idrætsforeningerne bliver en af de største udfordringer i projektet at indgå i nye samarbejder og vurdere om deres værdigrundlag og indsats hænger sammen med de aktiviteter de udbyder. Spørgsmålet er f.eks. om man som der blev antydnet i regeringsgrundlaget skal udvikle nye alternative idrætstilbud i supplement til de etablerede discipliner. Samarbejdet med skolerne og SFO'erne kan i et fremtidsperspektiv være løftestang til også at udvide BUB-projektet og komme i dialog med de 10-15 årige børn som måske er den mest problematiske gruppe i forhold til inaktivitet og frafald⁶.

Fra et mere kritisk perspektiv kan det afslutningsvis være relevant at problematisere i hvilket omfang det frivillige foreningsliv i fremtiden vil være i stand til at løse opgaverne og bære det ansvar som der lægges op til i partnerskabsmodellen. Årsagen til denne tvivl hænger sammen med det paradoksale forhold, som ligger i, at de fleste deltagende idrætsforeninger udtrykker stor begejstring for projektet, men samtidigt også bekymringer for ikke at kunne skaffe nok frivillige trænere og ledere til de børne- og voksenhold de i forve-

⁶ Selvom der findes inaktive blandt de 6-10 årige så der det snarere de lidt ældre teenagere der forlader idrætten. Det kunne være interessant på et senere tidspunkt at undersøge om projektet har betydning for børnenes fremtidige idrætsvaner og eventuelt ændrede frafaldsmønstre som følge af den nuværende deltagelse i projektet.

jen har ansvaret for. Man er altså fyldt med gode intentioner, men har i hverdagen har svært ved at supplere med de nødvendige ressourcer samt deltage i de nødvendige netværksmøder.

Nedskæringer på skole og institutionsområdet og den nuværende situation med meget få idrætsuddannede pædagoger betyder, at det naturligvis kunne være ønskværdigt, hvis det frivillige foreningsliv kunne bidrage til at løse sociale og sundhedspolitiske problemstillinger, men set i et overordnet perspektiv kan man stille spørgsmål ved om det hensigtsmæssige i at idræt og fysisk aktivitet alene skal udvikles og sikres gennem overlappende og afprøvende idrætsprojekter, der befinder sig i en organisatorisk og institutionel gråzone hvor krav og kvalitetssikring i nogen grad blandes op med elementer af frivillighed og ansvarsfrihed. Kunsten at få flere børn i bevægelse kræver så at sige sin helt egen kunststøtte, ikke mindst set i lyset af den nye kommunalreform, hvor projekter som BUB-Fyn overgår fra et amtsligt til et kommunalt regi og dermed bliver en prioriteringsopgave for den enkelte kommune.

Litteratur

- De Coninck-Smith, N. (2000) *For barnets skyld. Byen, skolen og barndommen 1880-1914*, disputats, Gyldendal 2000.
- Duesund, L. (1994): "Måling af selvopfattning hos barn", *Nordisk tidsskrift for specialpædagogikk* 4/1994.
- Evaluering af Modelprojekt Børn, mad og Bevægelse – Undersøgelsen i hovedtræk*, januar 2005, udgivet af Fyns Amt i samarbejde med Statens Institut for Folkesundhed.
- Graf, C., B Koch, E Kretsmann-Kandel, G Falkowski, H Christ, S Coburger, W Lehmacher, B Bjarnason-Wehrens P Platen, W Tokarski, HG Predel and S Dordel (2004) "Correlation between BMI, leisure habits and motor abilities in childhood, *International Journal of Obesity*, 28, 22-26, nature publishing group.
- Jørgensen, P.S., Holstein, B. & Due, P.(2004): *Sundhed på Vippen*, Hans Reitzels Forlag, København.
- Mortensen, M. (2004): *Idræt som kommunal Velfærd, Mentalitet, velfærd og idrætspolitik i København, Ballerup og Skive 1870-1970*.
- Olesen, J. (2000): *Børn som Publikum*, ph.d. afhandling, Syddansk Universitet, Odense.
- Olsen, H. (1998): "Det mindst ringe spørgeskema", *Dansk Sociologi* 1/98.
- www.boernogunge.dk/internet/BoernogUnge.nsf/0/BB68AD4DE3B23985C1256E1200530E61?opendocument
- [www.im.dk/ Index/dokumenter.asp?o=88&n=2&h=18&t=1&d=2426&s=4](http://www.im.dk/Index/dokumenter.asp?o=88&n=2&h=18&t=1&d=2426&s=4)
- www.medieraadet.dk/html/bibliotek/comp_rap/1.htm